

Consiliere profesională / orientare în carieră, individuală / personalizată și / sau de grup

Răspunderea juridică a magistraților

Existența unui sistem judiciar eficient, echitabil și transparent reprezintă o condiție esențială pentru funcționarea statului de drept.

În centrul acestui sistem se află magistratul = garant al legalității și dreptății, purtător al unei responsabilități profesionale și morale de o înaltă complexitate.

Poziție privilegiată în arhitectura instituțională?

Necesar un comportament ireproșabil, atât în plan profesional, cât și etic.

Tema răspunderii juridice a magistraților este una de o actualitate incontestabilă, amplu discutată în plan doctrinar, în dezbateri publice și în rândul instituțiilor cu atribuții în domeniu.

Răspunderea juridică a magistraților nu este doar o chestiune tehnică sau procedurală, ci reflectă, în esență, tensiunea permanentă între două imperative fundamentale:

- independența justiției – premisă a imparțialității actului judiciar;
- responsabilitatea celor care o îndeplinesc.

Consiliere profesională / orientare în carieră, individuală / personalizată și / sau de grup

Răspunderea juridică a magistraților

În timp, percepția asupra magistratului a evoluat:

- de la figura intangibilă, situată deasupra oricărei critici, la ideea unui profesionist responsabil, supus, ca orice alt cetățean, regulilor răspunderii.

Această mutație conceptuală este relevantă nu doar în plan juridic, ci și în cel sociologic și politic;

Esența? - mai multă responsabilitate din partea celor ce exercită puterea judiciară.

Esențial = reglementarea răspunderii magistraților trebuie să fie adecvată și proporțională.

O abordare excesivă, punitivă sau intruzivă poate duce la intimidarea magistraților și, implicit, la afectarea independenței justiției.

De aceea, problema răspunderii juridice nu poate fi tratată decât în corelație directă cu statutul constituțional al magistratului și cu valorile fundamentale ale statului de drept.

Intr-o scurtă analiză de drept comparat, unele sisteme pun accentul pe autonomia magistratului, limitând drastic posibilitățile de tragere la răspundere, în timp ce altele adoptă un model mai strict, în care se subliniază ideea de responsabilitate individuală.

Consiliere profesională / orientare în carieră, individuală / personalizată și / sau de grup

Răspunderea juridică a magistraților

Răspunderea juridică a magistraților = un aspect esențial al statului de drept, care asigură echilibrul între independența justiției și responsabilitatea actului de judecată

Răspunderea juridică se referă la obligația unei persoane de a suporta consecințele legale ale unei fapte ilicite sau ale nerespectării unei obligații legale

Trăsăturile generale ale răspunderii juridice:

- a. caracterul normativ - izvorul răspunderii se regăsește în normele juridice care stabilesc comportamentele permise și interzise, precum și sancțiunile aplicabile în cazul încălcării acestora.
- b. existența unei fapte ilicite - este necesară săvârșirea unei fapte ilicite, adică o acțiune sau inacțiune care contravine normelor legale în vigoare.
- c. aplicarea unei sancțiuni - scopul de a repara prejudiciul cauzat și de a descuraja comportamentele similare în viitor.
- d. intervenția autorităților competente - autoritățile statului au competența, potrivit legii, pentru stabilirea și aplicarea răspunderii juridice.

Consiliere profesională / orientare în carieră, individuală / personalizată și / sau de grup

Răspunderea juridică a magistraților

Formele răspunderii juridice a magistraților:

- a. răspunderea penală - intervine atunci când magistratul săvârșește o infracțiune în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu acestea; magistratul este supus aceluiași proceduri penale ca orice alt cetățean, beneficiind însă de anumite garanții procedurale specifice funcției.
- b. răspunderea civilă - magistrații pot fi trași la răspundere civilă pentru prejudiciile cauzate prin erori judiciare, dacă se dovedește că acestea au rezultat din exercitarea funcției cu rea-credință sau gravă neglijență; statul este obligat să repare prejudiciul cauzat, având ulterior drept de regres împotriva magistratului vinovat.
- c. răspunderea disciplinară - se referă la abaterile disciplinare săvârșite de magistrați în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în afara acestora, care aduc atingere prestigiului justiției; sancțiunile disciplinare pot varia de la avertisment până la excluderea din magistratură.

Consiliere profesională / orientare în carieră, individuală / personalizată și / sau de grup Răspunderea juridică a magistraților

În România, răspunderea juridică a magistraților este/a fost reglementată prin mai multe acte normative, respectiv:

- *Constituția României*: art. 52 alin. (3) = statul răspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare, iar răspunderea magistraților care și-au exercitat funcția cu rea-credință sau gravă neglijență este stabilită prin lege.
- *Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor (Abrogată)* = legea stabilea drepturile și obligațiile magistraților, precum și formele de răspundere / procedurile aplicabile în caz de abatere.
- *Legea nr. 303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor* = legea reglementează cariera judecătorilor și procurorilor, evoluți profesională a acestora, procedurile de numire, promovare, revocare din funcție, evaluare profesională, delegare, detașare și transfer, suspendarea din funcție / încetarea ocupării funcției, drepturile, îndatoririle, incompatibilitățile și interdicțiile aplicabile,

Consiliere profesională / orientare în carieră, individuală / personalizată și / sau de grup Răspunderea juridică a magistraților

precum și răspunderea judecătorilor și procurorilor.

- *Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară (Abrogată)* = legea stabilea modul de organizare și funcționare a instanțelor judecătorești și a parchetelor, incluzând dispoziții referitoare la răspunderea magistraților.
- *Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară* = legea reglementează organizarea justiției, principiile de funcționare, instanțele judecătorești/parchetele de pe lângă acestea, competența acestora, organizarea/funcționarea Ministerului public, ș.a.
- *Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii (Abrogată);*
- *Legea nr. 305/2022 privind Consiliul Superior al Magistraturii*, act normativ care reglementează organizarea, funcționarea și atribuțiile CSM, inspecția judiciară, precum și atribuțiile în caz de comitere a abaterilor disciplinare de către magistrați.

Consiliere profesională / orientare în carieră, individuală / personalizată și / sau de grup

Răspunderea juridică a magistraților

Principiile fundamentale pe care se fundamentează răspunderea magistraților:

1. *Legalitatea* - nicio răspundere nu poate fi angajată în afara cazurilor și condițiilor expres prevăzute de lege. Acest principiu este de esența statului de drept și se aplică în egală măsură tuturor categoriilor de răspundere juridică – penală, civilă sau disciplinară.
2. *Responsabilitatea individuală* - magistrații nu răspund colectiv, instituțional sau solidar, ci individual, în măsura în care li se poate imputa o conduită culpabilă. Nu orice eroare judiciară atrage răspunderea magistratului, ci doar aceea care rezultă din rea-credință sau gravă neglijență.
3. *Proportionalitatea* - sancțiunile aplicate în cazul constatării răspunderii trebuie să fie proporționale cu gravitatea faptei și cu circumstanțele în care aceasta a fost comisă. Dublă dimensiune:
 - protejează magistratul de eventuale excese în aplicarea sancțiunii;
 - oferă justițiabilului garanția că actele de injustiție nu vor rămâne nesancționate.
4. *Transparența* - contribuie la creșterea încrederii publicului în actul de justiție și asigură un control public legitim asupra exercitării puterii judecătorești.

Consiliere profesională / orientare în carieră, individuală / personalizată și / sau de grup Răspunderea juridică a magistraților

Indatoririle / obligațiile principale ale magistraților:

- să se abțină de la orice acte sau fapte de natură să compromită demnitatea lor în profesie și în societate;
- Activitatea de la locul de muncă și în societate se bazează pe respect și bună-credință;
- să rezolve lucrările în termenele stabilite și să soluționeze cauzele în termen rezonabil și să respecte secretul profesional; (Răspunderea pentru neefectuarea la timp a lucrărilor?)
- să păstreze secretul deliberărilor și al voturilor la care au participat, inclusiv după încetarea exercitării funcției.
- să aibă, în timpul ședințelor de judecată, ținuta vestimentară corespunzătoare instanței la care funcționează.
- să prezinte, în condițiile și la termenele prevăzute de lege, declarația de avere și declarația de interese.

Consiliere profesională / orientare în carieră, individuală / personalizată și / sau de grup Răspunderea juridică a magistraților

Incompatibilități și interdicții:

- incompatibilitate cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior;
- abținere de la orice activitate care presupune existența unui conflict între interesele lor personale și interesul public;
- nu pot fi lucrători operativi, inclusiv acoperiți, informatori sau colaboratori ai vreunui serviciu de informații – declarații anuale, pe proprie răspundere;
- nu pot desfășura activități comerciale, direct sau prin persoane interpușe;
- nu pot desfășura activități de arbitraj în litigii civile sau de altă natură;
- nu pot avea calitatea de asociat sau de membru în organele de conducere, administrare sau control la societăți, instituții de credit sau financiare, societăți de asigurare/reasigurare, societăți naționale sau regii autonome;
- nu pot avea calitatea de membru al unui grup de interes economic.

Consiliere profesională / orientare în carieră, individuală / personalizată și / sau de grup

Răspunderea juridică a magistraților

- nu pot face parte din partide sau formațiuni politice și nici să desfășoare sau să participe la activități cu caracter politic.
- nu își pot exprima public opinia cu privire la procese aflate în curs de desfășurare sau asupra unor cauze cu care a fost sesizat parchetul;
- nu pot să dea consultații scrise sau verbale în probleme litigioase, chiar dacă procesele respective sunt pe rolul altor instanțe sau parchete decât acelea în cadrul cărora își exercită funcția;
- nu pot îndeplini orice altă activitate care, potrivit legii, se realizează de avocat;
- pot pleda numai în cauzele lor personale, ale ascendenților / descendenților, ale soților, precum și ale persoanelor puse sub tutela sau curatela lor;
- pot participa la elaborarea de publicații, articole, studii de specialitate, lucrări literare, artistice ori științifice;
- pot participa la emisiuni audiovizuale, cu excepția celor cu caracter politic, și își pot exprima opinia cu privire la politicile publice sau inițiativele legislative în domeniul justiției sau în alte domenii de

Consiliere profesională / orientare în carieră, individuală / personalizată și / sau de grup

Răspunderea juridică a magistraților

interes public, fără caracter politic;

- pot fi membri ai unor comisii de examinare sau de întocmire a proiectelor de acte normative, a unor documente interne sau internaționale;
- pot avea calitatea de expert în proiecte cu finanțare externă în domeniul justiției.

Răspunderea magistraților:

Judecătorii și procurorii răspund civil, disciplinar, contravențional și penal, în condițiile legii.

Judecătorii și procurorii pot fi percheziționați, reținuți sau arestați numai cu încuviințarea Secției pentru judecători sau, după caz, a Secției pentru procurori a CSM (similar pentru controlul judiciar sau controlul judiciar pe cauțiune);

În caz de infracțiune flagrantă, judecătorii și procurorii pot fi reținuți și supuși percheziției potrivit legii (se informează Secția pentru judecători sau Secția pentru procurori);

În lipsa relei-credințe sau a gravei neglijențe, judecătorii și procurorii nu răspund pentru soluțiile pronunțate.

Consiliere profesională / orientare în carieră, individuală / personalizată și / sau de grup

Răspunderea juridică a magistraților

Răspunderea disciplinară a magistraților:

Constituie abateri disciplinare (Art.271):

- a) încălcarea prevederilor legale referitoare la incompatibilități și interdicții;
- b) atitudinile nedemne în timpul serviciului față de colegi, celălalt personal al instanței sau al parchetului în care funcționează, inspectori judiciari, avocați, experți, martori, justițiabili ori reprezentanții altor instituții;
- c) desfășurarea de activități cu caracter politic sau manifestarea convingerilor politice în public sau în timpul serviciului;
- d) refuzul nejustificat de a primi la dosar cererile, concluziile, memoriile sau actele depuse de părțile din proces;
- e) refuzul nejustificat de a îndeplini o îndatorire de serviciu;
- f) nerespectarea de către procuror a dispozițiilor procurorului ierarhic superior, date în scris și în conformitate cu legea;
- g) nerespectarea în mod repetat și din motive imputabile a dispozițiilor legale privitoare la soluționarea cu celeritate a cauzelor ori întârzierea repetată în efectuarea lucrărilor, din motive imputabile;

Consiliere profesională / orientare în carieră, individuală / personalizată și / sau de grup

Răspunderea juridică a magistraților

Răspunderea disciplinară a magistraților:

- h) nerespectarea îndatoririi de a se abține atunci când judecătorul sau procurorul știe că există una din cauzele prevăzute de lege pentru abținerea sa, precum și formularea unor cereri repetate și nejustificate de abținere;
- i) nerespectarea secretului deliberării sau a confidențialității lucrărilor care au acest caracter, precum și a altor informații de aceeași natură de care a luat cunoștință în exercitarea funcției, cu excepția celor de interes public, în condițiile legii;
- j) absențele nemotivate de la serviciu, în mod repetat sau care afectează în mod direct activitatea instanței ori a parchetului;
- k) imixtiunea în activitatea altui judecător sau procuror;
- l) nerespectarea în mod nejustificat a dispozițiilor ori deciziilor cu caracter administrativ dispuse în conformitate cu legea de conducătorul instanței sau al parchetului ori a altor obligații cu caracter administrativ prevăzute de lege sau regulamente;

Consiliere profesională / orientare în carieră, individuală / personalizată și / sau de grup

Răspunderea juridică a magistraților

Răspunderea disciplinară a magistraților:

- m) folosirea funcției deținute pentru a obține un tratament favorabil din partea autorităților sau intervențiile pentru soluționarea unor cereri, pretinderea ori acceptarea rezolvării intereselor personale sau ale membrilor familiei ori ale altor persoane, altfel decât în limita cadrului legal reglementat pentru toți cetățenii;
- n) nerespectarea dispozițiilor privind distribuirea aleatorie a cauzelor;
- o) obstrucționarea activității inspectorilor judiciari, prin orice mijloace;
- p) participarea directă sau prin persoane interpose la jocurile de tip piramidal, jocuri de noroc sau sisteme de investiții pentru care nu este asigurată transparența fondurilor;
- q) neredactarea sau nesemnarea hotărârilor judecătorești sau a actelor judiciare ale procurorului, din motive imputabile, în termenele prevăzute de lege;
- r) utilizarea unor expresii inadecvate în cuprinsul hotărârilor judecătorești sau al actelor judiciare ale procurorului, lipsa totală a motivării ori motivarea în mod vădit contrară raționamentului juridic, de natură să afecteze prestigiul justiției sau demnitatea funcției de judecător sau procuror;

Consiliere profesională / orientare în carieră, individuală / personalizată și / sau de grup

Răspunderea juridică a magistraților

s) exercitarea funcției cu rea-credință sau gravă neglijență.

Există *rea-credință* atunci când judecătorul sau procurorul încalcă cu știință normele de drept material ori procesual, urmărind sau acceptând vătămarea unei persoane.

Există *gravă neglijență* atunci când judecătorul sau procurorul nesocotește din culpă, în mod grav, neîndoielnic și nescuzabil, normele de drept material ori procesual.

Sanctiunile disciplinare care se pot aplica judecătorilor și procurorilor, proporțional cu gravitatea abaterilor, sunt:

- avertismentul;
- diminuarea indemnizației de încadrare brute lunare cu până la 25% pe o perioadă de până la un an;
- mutarea disciplinară pentru o perioadă efectivă de la un an la trei ani la o altă instanță sau la un alt parchet, chiar de grad imediat inferior;
- retrogradarea în grad profesional;
- suspendarea din funcție pe o perioadă de până la 6 luni;

Consiliere profesională / orientare în carieră, individuală / personalizată și / sau de grup Răspunderea juridică a magistraților

- excluderea din magistratură.

Sanctiunile disciplinare se aplică de secția corespunzătoare a CSM, în condițiile legii.

Sanctiunile disciplinare se radiază de drept în termen de 3 ani de la data executării, dacă judecătorului sau procurorului nu i se aplică o nouă sancțiune disciplinară în acest termen.

Concluzii:

Răspunderea magistraților este una dintre instituțiile juridice esențiale pentru echilibrul între autoritatea sistemului judiciar și protecția drepturilor cetățeanului în statul de drept.

Numai conduita flagrantă, repetată sau dovedită ca fiind făcută cu *rea intenție* sau *neglijență gravă* poate genera procedura de sancționare.

Acest mecanism este necesar pentru păstrarea unei justiții eficiente și responsabile și pentru a preveni folosirea răspunderii civile ca instrument de presiune asupra magistraților.

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

Numele proiectului: DreptCompAct - COMPetențe ACTuale pentru studenți la DREPT | Cod proiect: 312957

Programul Educație și Ocupare 2021-2027 | Cod apel: PEO/71/PEO_P7/OP4/ESO4.5/PEO_A49

Consiliere profesională / orientare în carieră, individuală / personalizată și / sau de grup Răspunderea juridică a magistraților

Întrebări / Răspunsuri

Întocmit,
Expert consiliere în carieră,